

OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION FAOLIYATNI TASHKIL ETISHNING ZAMONAVIY USULLARI

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti tyutori:

Avliyayeva Diyora Musoyevna

Annotatsiya: Ushbu maqolada oliy ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyatni tashkil etishning zamonaviy usullari, ta'lim jarayonida innovatsiyalarni joriy etishning ahamiyati hamda ularning ta'lim sifatiga ta'siri tahlil qilinadi. Shuningdek, pedagogik innovatsiyalarni samarali amalga oshirish mexanizmlari, raqamli texnologiyalar, ilg'or xorijiy tajribalar va ularni mahalliy sharoitga moslashtirish yo'llari ko'rib chiqiladi. Maqolada ta'lim sohasida innovatsion muhit yaratish, professor-o'qituvchilar va talabalar o'rtasida ijodkorlikni rag'batlantirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ilgari suriladi.

Kalit so'zlar: innovatsiya, oliy ta'lim, raqamli ta'lim, pedagogik texnologiya, ijodkorlik, ta'lim sifati, innovatsion muhit.

Bugungi kunda dunyo miqyosida ta'lim tizimi jadal o'zgarishlar davrini boshdan kechirmoqda. Globallashuv, raqamli transformatsiya va yangi texnologiyalarning paydo bo'lishi oliy ta'lim muassasalarini innovatsion boshqaruvga o'tishni talab etmoqda. O'zbekiston Respublikasida ham oliy ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, xalqaro standartlarga mos kadrlar tayyorlash hamda raqobatbardosh ta'lim muhitini shakllantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biridir.

1. Innovatsion faoliyat tushunchasi va uning mohiyati

Innovatsion faoliyat — bu ta'lim tizimida yangi g'oyalarni amaliyotga tatbiq etish, ilg'or tajribalarni joriy etish va ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan jarayondir. Oliy ta'limda innovatsion faoliyat o'qitish usullarini yangilash, o'quv dasturlarini qayta ko'rib chiqish, zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalarini qo'llash orqali amalga oshiriladi.

2. Innovatsion faoliyatni tashkil etishning zamonaviy usullari

Oliy ta'lim tizimida innovatsion faoliyatni samarali tashkil etish uchun quyidagi zamonaviy usullar keng qo'llanilmoqda:

Raqamli ta'lim texnologiyalari – masofaviy o'qitish, virtual laboratoriyalar, onlayn kurslar va sun'iy intellekt asosidagi o'quv tizimlari;

Projekt va startup yo'nalishlari – talabalar va o'qituvchilarning ilmiy g'oyalari asosida innovatsion loyihalar yaratish va ularni tijoratlashtirish;

Innovatsion menejment – ta'lim muassasalarida strategik rejalashtirish, sifat monitoringi va kreativ boshqaruv tizimlarini joriy etish;

Integratsiyalashgan ta'lim – fanlararo o'qitish, amaliyot bilan nazariyani

uyg'unlashtirish, xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etish;

Pedagogik innovatsiyalar – interfaol usullar, blended learning (aralash o'qitish), problem-based learning (muammoli o'qitish), gamifikatsiya kabi yondashuvlar.

3. Innovatsion muhitni shakllantirishda oliy ta'lim muassasalarining roli

Innovatsion muhit – bu o'qituvchi va talabalar o'z bilimlarini erkin ijodiy tarzda amalga oshira oladigan, yangi g'oyalarni sinovdan o'tkazish imkoniyatiga ega bo'lgan akademik makondir. Bunday muhitni yaratish uchun: moddiy-texnik bazani mustahkamlash, raqamli infratuzilmani kengaytirish, xalqaro hamkorlikni rivojlantirish, pedagoglarning innovatsion salohiyatini oshirish muhim ahamiyat kasb etadi.

4. O'zbekiston oliy ta'lim tizimidagi islohotlar. So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida oliy ta'limni rivojlantirish bo'yicha qator normativ-huquqiy hujjatlar qabul qilindi. Jumladan, 2022-yil 8-apreldagi PF-121-son Prezident farmoni bilan tasdiqlangan "2022–2026 yillarda oliy ta'lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi"da innovatsion ta'lim muassasalarini shakllantirish, raqamli ta'lim platformalarini kengaytirish va ilmiy-tadqiqot ishlarini tijoratlashtirish vazifalari belgilangan.

Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyat — bu ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalar, ilg'or pedagogik metodlar va boshqaruv yondashuvlarini joriy etish orqali ta'lim sifatini oshirishga qaratilgan faoliyatdir.

Bugungi kunda innovatsion faoliyatni tashkil etishda quyidagi zamonaviy usullar qo'llanilmoqda: Raqamli ta'lim texnologiyalari – onlayn o'qitish, masofaviy kurslar, virtual laboratoriyalar va sun'iy intellekt asosida o'qitish tizimlari. Interfaol o'qitish usullari – muammoli ta'lim, loyiha asosida o'qitish (project-based learning), aralash ta'lim (blended learning). Startap va innovatsion loyihalar – talabalar va o'qituvchilar g'oyalarini amaliyotga tatbiq etish, natijalarni tijoratlashtirish. Ilmiy-tadqiqot faoliyatini rivojlantirish – yangi ilmiy yo'nalishlarni qo'llab-quvvatlash, xalqaro grantlarda ishtirok etish. Innovatsion boshqaruv – ta'lim jarayonida natijadorlikka asoslangan boshqaruv va sifat monitoringini joriy etish. Ushbu usullar oliy ta'lim tizimida kreativ fikrlovchi, raqobatbardosh va zamonaviy bilimlarga ega mutaxassislarni tayyorlashga xizmat qiladi.

Xulosa. Oliy ta'lim muassasalarida innovatsion faoliyatni tashkil etish — bu ta'lim sifatini oshirish, raqobatbardosh kadrlar tayyorlash va mamlakatning ilmiy salohiyatini yuksaltirishning muhim omilidir. Zamonaviy usullarni qo'llash orqali oliy ta'lim tizimida nafaqat o'quv jarayoni, balki boshqaruv, tadqiqot va xalqaro hamkorlik sohalarida ham yangi imkoniyatlar yaratiladi. Innovatsion faoliyatni tizimli yo'lga qo'yish O'zbekistonning ta'lim tizimini ilg'or davlatlar darajasiga olib chiqishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 8-apreldagi PF–121-son Farmoni “2022–2026 yillarda oliy ta’lim tizimini rivojlantirish konsepsiyasi to‘g‘risida”.
2. Mavlonov, X. (2023). Innovatsion pedagogika asoslari. Toshkent: Fan va texnologiya nashriyoti.
3. Qodirov, A. (2024). Oliy ta’limda raqamli transformatsiya jarayonlari. Toshkent: Universitet nashriyoti.
4. UNESCO (2023). Innovation in Higher Education: Global Trends and Practices. Paris.
5. Karimov, B. (2022). “Oliy ta’limda innovatsion boshqaruvning zamonaviy yondashuvlari”. Ta’lim va innovatsiya jurnali, №4.